

Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform

Brandt, Jesper

Publication date:
2011

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Brandt, J. (2011). *Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform*. Paper præsenteret ved Dansk landskabsøkologisk forenings 19. årsseminar , København, Danmark.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@ruc.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Dansk Landskabsøkologisk Forenings årsmøde 2011

København, 27. oktober 2011

Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform

Jesper Brandt

Institut for Miljø, Samfund og Rumlig udvikling (ENSPAC)

Roskilde Universitet

Dansk Landskabsøkologisk Forenings årsmøde 2011, København, 27. oktober 2011

Er der behov for en ny landboreform?

- 9.00** Kaffe og registrering
- 9.30** **Velkomst: Dansk landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform**
v/DLFs formand Jesper Brandt
- 9.45** **Hvorfor landboreformer – for 200 år siden og i dag?**
Bo Fritzboøger, Saxo-instituttet, Københavns Universitet
- 10.00** **Det danske landskab - et resultat af planlægning**
Esben Munk Sørensen, Institut for Planlægning, Aalborg Universitet
- 10.15** **Diskussion.** Ordstyrer: Claus Helweg Ovesen
- 10.25 -10.50** Kaffepause
- 10.50** **Hvad er der sket med naturen i dansk kulturlandskab siden begyndelsen af 1800-tallet?**
Claus Helweg Ovesen, Institut for Natur, Systemer og Modeller, Roskilde Universitet
- 11.05** **Antropologiske perspektiver på en ny landboreform**
Signe Svalgaard Nielsen og Lise Tjørring, Dansk landskabsøkologisk Forening (DLF)
- 11.20** **Godslandskabets kvaliteter og fremtid**
Svend Brodersen, Gram Slot
- 11.35** **Husmandskoloniens fremtid: Dalbyplanen. En vision for mere liv på landet igennem et etisk, miljømæssigt og økonomisk bæredygtigt landbrug.**
Henrik Kuske Schou, Frie bønder – levende land/Danmarks Naturfredningsforening
- 11.50** **Diskussion.** Ordstyrer: Lone Kristensen
- 12.00-13.00** Frokost på Gimle
- 13.00** **Landbrug og landskab i fremtidens EU**
Michael Skou Andersen, EU's miljøagentur
- 13.15** **Det intensive landbrug – økonomi og udvikling**
Henrik Zobbe, Fødevareøkonomisk Institut, Københavns Universitet
- 13.30** **Alsidede landskabsfunktioner og planlægningen – kan vi gøre det bedre?**
Lone Kristensen, Skov- og Landskab, Københavns Universitet
- 13.45** **Diskussion.** Ordstyrer: Jesper Brandt
- 14.00-14.30** Kaffepause
- 14.30** **Landskabet som integrerende helhed. Hvordan kan fremtidens fælles landskabsværdier forvaltes i et produktionslandskab skabt for 200 år siden?**
Henrik Vejre, Skov- og Landskab, Københavns Universitet
- 14.45** **Afsluttende diskussion: Hvordan kan en landboreform sikre smukkere, nyttigere og mere bæredygtige landskaber?**
Kristen Touborg (Socialistisk Folkeparti) + oplægsholdere + tilhørere
Ordstyrer: Jørgen Steen Nielsen
- 16.00** **Afslutning**

Jesper Brandt: Dansk Landskabøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

KLIMA- OG
ENERGIMINISTERIET

Dansk Landskabøkologisk Forening
Att. Jesper Brandt
brandt@ruc.dk

Stormgade 2-6
1470 København K
Tlf. 3392 2800
Fax 3392 2801
kemin@kemin.dk
www.kemin.dk

Dansk Landskabøkologisk Forenings årsseminar d. 27. oktober 2011

Ministeren

Kære Jesper Brandt

24. oktober 2011

J.nr. 2011-4828

Mange tak for invitationen til deltagelse i debatpanelet ved jeres årsseminar.

I vores nye regeringsgrundlag lægges der op til en grøn omstilling af det danske samfund. I den forbindelse er der behov for, at vi finder løsninger, der sikrer en bæredygtig arealanvendelse med synergi mellem by, natur og fødevarerproduktion.

Temaet for jeres årsmøde er meget interessant, og jeg håber, at arrangementet kan være med til at understrege vigtigheden af en helhedsorienteret landskabsforvaltning. Jeg synes, at der er en række aspekter omkring landbrugets bidrag til klima- og energiudfordringerne, som med fordel kan inddrages i den sammenhæng.

Som ny minister står jeg overfor en række interessante opgaver i den kommende tid. Det gælder ikke mindst forhandlingerne om en ny energiaftale. Derfor kan jeg desværre ikke deltage i jeres arrangement, men jeg håber, at vi kan mødes i en anden sammenhæng.

Med venlig hilsen

Martin Lidegaard

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

iale
International Association
for Landscape Ecology

Landscape Ecology ... Where Pattern Matters

IALE News

What is landscape ecology?

About us

Visit our chapters

Publications

Home
What is landscape ecology?
Why become a member
About IALE
Frequently Asked Questions
Mission statement
Executive committee
Regions
Working groups
Contact IALE
Visit our chapters
Services
Tools
Making a difference
Membership
Publications
Teaching
Links

IALE world congress 2015: propose venue!

IALE Executive Committee (2011-2015)

Promote IALE with a poster at your next conference! --> [download](#)

Position announcement: Ogilvie Chair in Geography, Univ. of Edinburgh.

Current theme of the semester
[Meeting reports](#)

Contact IALE

For more information about IALE please contact:
IALE President [Felix Kienast](#)

Landscape ecology is the study of spatial variation in landscapes at a variety of scales. It includes the biophysical and societal causes and consequences of landscape heterogeneity. Above all, it is broadly interdisciplinary.

[Read more](#)

Making a difference

The International Association for Landscape Ecology (IALE) aims to develop landscape ecology as a scientific basis for analysis, planning and management of the landscapes of the world. Here we show successful cases.

[--> see new hot topic](#)

[Why become a member](#)
[About IALE/Statutes](#)
[Mission statement](#)
[Executive committee](#)
[Regions](#)
[Working groups](#)

IALE's chapters are the backbone of IALE. Here regional and local contacts:

- [Here are IALE's chapters.....](#)
- [News from the Chapters.....](#)

[Read more](#) [The IALE Bulletin](#)

International Association for Landscape Ecology, IALE, <http://www.landscape-ecology.org/>

'Landskabsøkologi er studiet af rumlig variation i landskaber i forskellige målestokke. Det omfatter de naturmæssige og sociale grunde til og konsekvenser af landskabets forskellighed. Landskabsøkologien er først og fremmest tværfaglig

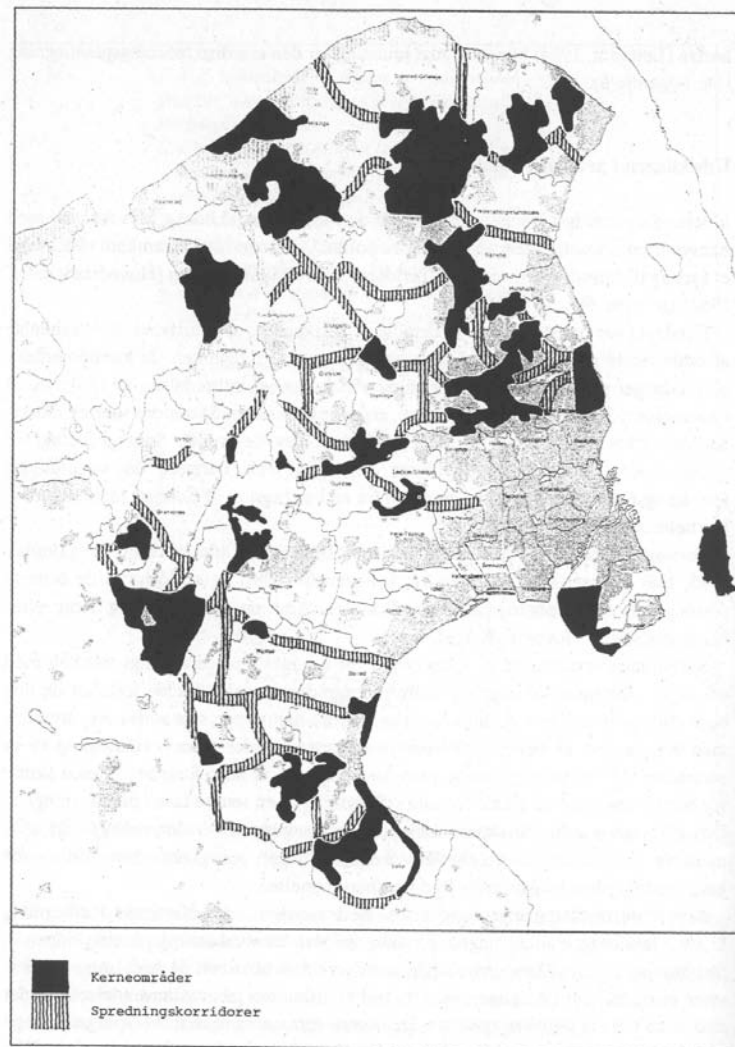
Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Landskabsheterogenitet og landskabssammenhæng

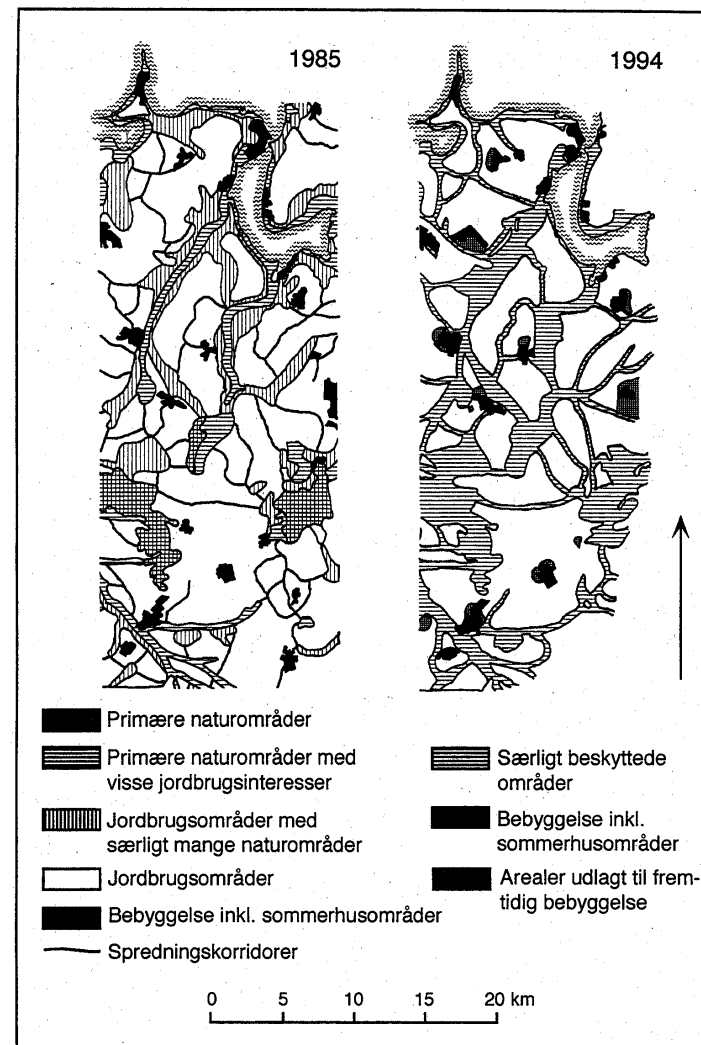

Fra: Isaak S. zonneveld, 1995: Land Ecology. SPB Academic Publishing, Amsterdam.

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Figur 6. Forslag til udlægning af spredningskorridorer i Hovedstadsområdet. Regionplan 1982. Her gengivet fra (Asbirk, 1984)

Figur 9. Udsnit af regionplan 85 og regionplan 89 for Viborg amt. Det ses tydeligt hvorledes spredningskorridorenes betydning er opprioriteret gennem en arealmæssig udlægning af korridorene indenfor kategorierne særligt beskyttede områder.

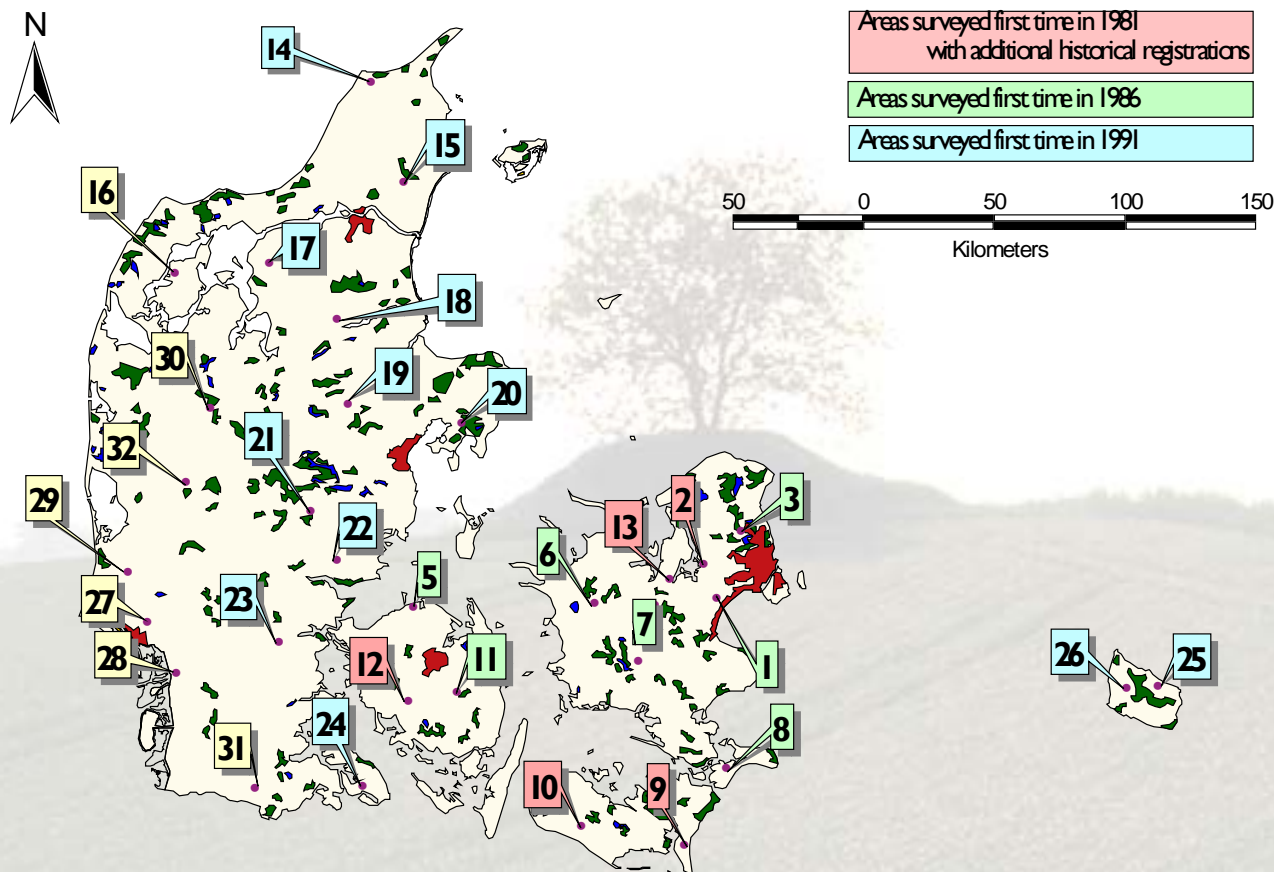
**Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform.
DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.**

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Based on data from KMS (Denmark 1:2 mil). UTMzone 32 European Datum of 1950.

**Placering af 32 fire km² testområder for rural
landskabsovervågning i Danmark.**

Fig. 2. Netto %-ændringer pr. år af lineære og areelle biotoper i 5 testområder i Øst-Danmark (20 km²) 1954-1996.

	1954-68	1968-81	1981-86	1986-91	1991-96.
Antal år i hver periode	14	13	5	5	5.
Lineære biotoper (% ændr.)					
% af længde, pr. år	- 0.6	- 2.3	- 1.3	-1.3	0.9.
% af arealet, pr. år			-2.9		2.5.
Reelle biotoper (% ændr.)					
% af antal, pr. år	- 0.5	- 0.8	-0.8	-0.8	0.3.
% af arealet, pr. år			3.0		1.7.

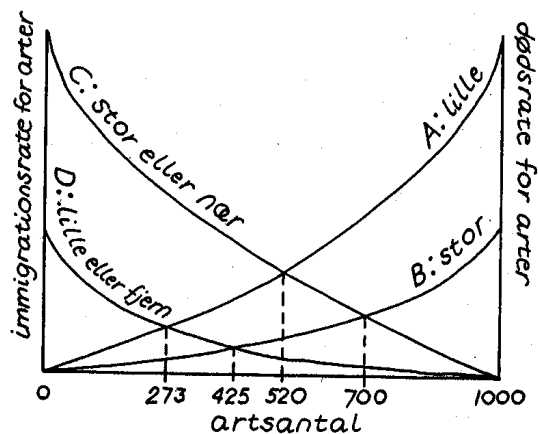
Lineære biotoper omfatter f.eks. Hegn, sten- og jordgærder, rabatter, skel, grøfter og vandløb.

Areelle biotoper omfatter skov, bevoksninger og små beplantninger, enkeltstående træer, permanent græs, gravhøje, moser og søer.

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Fig. 7. Indvandring og uddøen er modsatrettede processer. Det kan direkte aflæses på abscissens vilkårlige målestok at:

1. den lille lokalitet A får et lavt artsantal, hvis den kun modtager immigranter fra den lille eller fjerne lokalitet D p.g.a. høj dødsrate og lav indvandningsrate,
2. den store lokalitet B ville i samme situation få et højere artsantal p.g.a. sin lavere dødsrate,
3. modtager A immigranter fra den store eller nære lokalitet C bliver artsantallet ligeledes ret højt p.g.a. den høje indvandningsrate,
4. hvis den store lokalitet B modtager immigranter fra C fås den optimale kombination: lav dødsrate, stor indvandring.

Populationsstørrelsens afhængighed af ø-størrelse og nærhed til kontinent, som funktion af indvandring og uddøen (efter Muus, 1981)

Faunaoverføring som forbinder et gennemskåret naturområde, Holland.

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform.
DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Den Europæiske Landskabskonvention
(Vedtaget af Europarådet oktober 2000) .
Danmark har tilsluttet sig 2003

‘Landskabet er nødt til at blive et mainstream politisk anliggende, fordi det spiller en vigtig rolle for velfærden hos Europæerne, der ikke længere er indstillet på at tolerere ændringer i deres omgivelser, der følger af teknisk og økonomisk udvikling, som de ikke har nogen indflydelse på. Landskabet er et anliggende for alle og indbyder til demokratisk behandling, særligt på det lokale og regionale niveau’

(§ 23 I den forklarende tekst til den Europæiske Landskabs Konvention)

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform.
DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

‘Landskabet ‘

i den Europæiske Landskabskonvention:

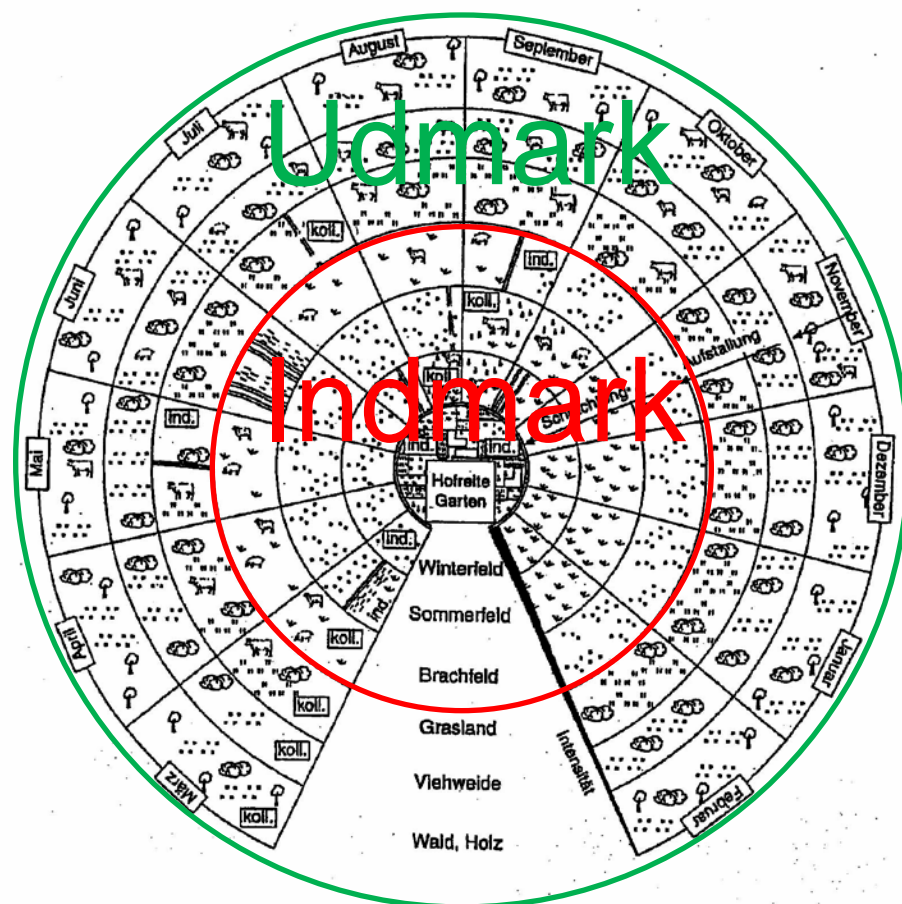
Ved et landskab forstås et område som det opfattes af mennesker, idet det har en karakter, der er et resultat af påvirkning og vekselvirkning fra naturmæssige og/eller menneskelige faktorer.

‘Landskabsforvaltning ‘

i den Europæiske Landskabskonvention:

Ved landskabsforvaltning forstås en indsats der – ud fra et perspektiv om bæredygtig udvikling – sikrer løbende vedligeholdelse af et landskab, for således at lede og harmonisere ændringer, der er udvirket af sociale, økonomiske og miljømæssige processer.

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

- Getreide
- Stoppel
- Brachvegetation
- Grasland
- Magerasen
- Gebüsche (Ginster Wachholder...)

- Pflügen
- Düngen
- Zaun: geschlossen
- offen

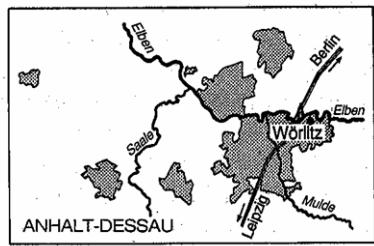
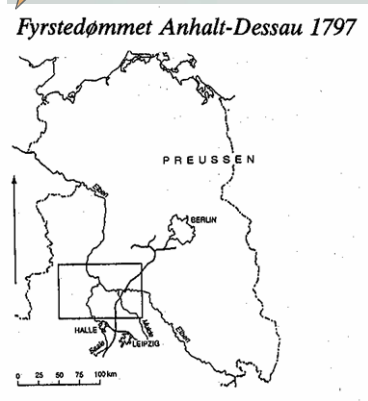
- Ind. Individuelle Nutzung
- koil. kollektive Nutzung
- Rinder
- Schafe
- Schweine

Indmark-udmark-systemet, som kendetegnede landskabsudnyttelsen før udskiftningen

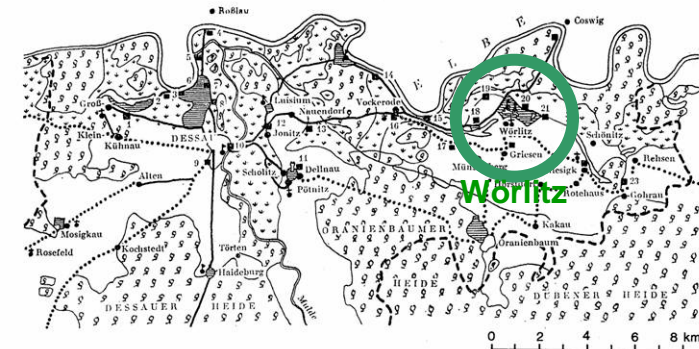

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

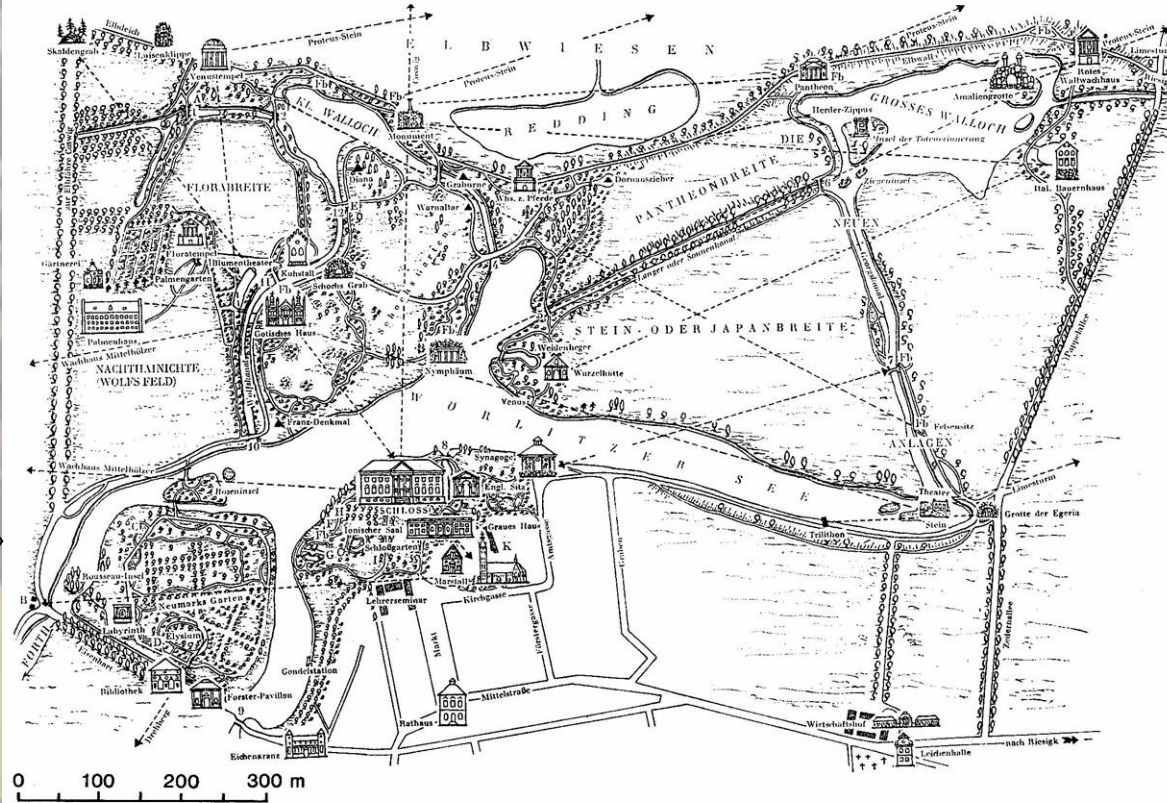
Wörlitzer Park, Anhalt-Dessau, omkring 1790

The central part of Anhalt-Dessau 1762–1825, where most of the landscape parks in the principality were located. It can be seen how they were connected by a net of main roads and avenues. Parts of them can be found today in almost the same surroundings as, for example, the road between Wörlitz and Coswig (see photo page 27). The many, (numbered on the plan) scattered, park buildings often had practical functions as watch houses and view points, e.g. in case of flooding.

Landskabspark	Park-rigets hovedveje	Kulturredens parkbygninger
Landscape park	The main paths of the park kingdom	Kulturredens slotbygninger
Kulturredens englandskaber	Allébeplantninger	The castle buildings of cultured man
Man made meadow landscapes	Avenues	Kulturredens nygotiske kirker
Skov	Landegrænse	The gothic churches of cultured man
Forest	Country borders	

Parkanlæggene ved Wörlitz. De udgør ikke en enklave i agerlandet, men er tværtimod bygget ind i det, idet parkkorridorer – både våde (kanaler) og tørre (alleer) – strækker sig ud i agerlande, og agerarealer også er anlagt i parkens centrale dele (f.eks. Wolfsfeld).

The park lay-outs at Wörlitz. They are not oases in the cultivated landscape but are built into it, where park corridors – both wet (canals) and dry (avenues) – stretch out into the cultivated landscape and farm areas are also planned in the central part of the park (e.g. Wolfsfeld).

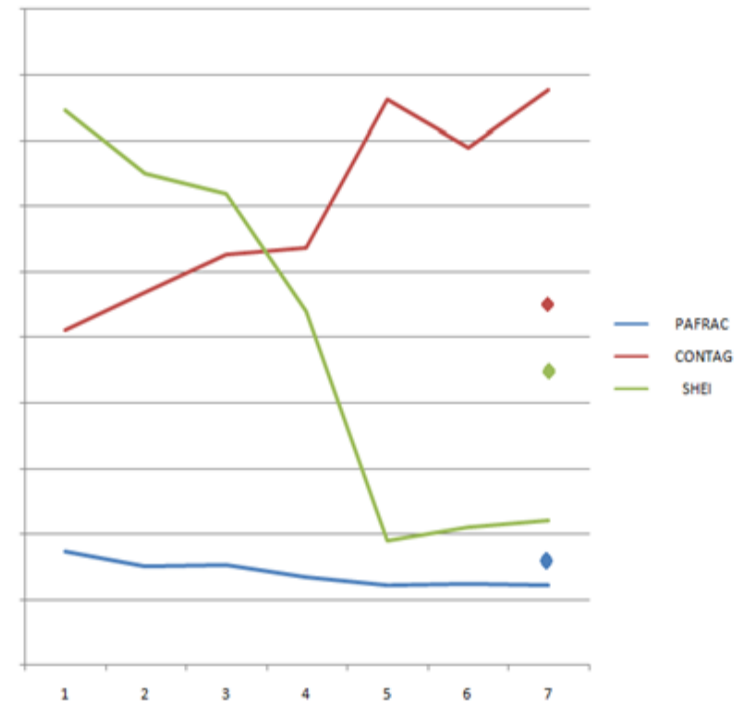
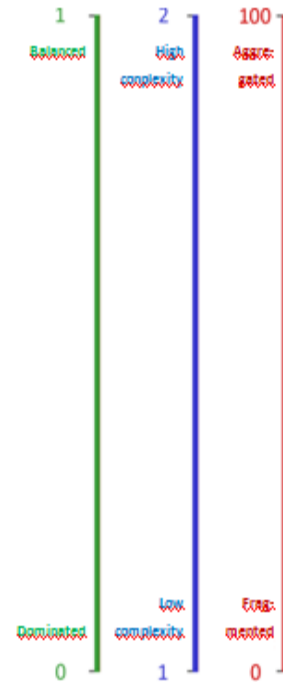

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform.

DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Comparison of land cover structures

Kilde: Andreas Aagaard Christensen, Stig Roar Svenningsen, Jesper Brandt: *The European landscape convention and sustainability with intensive agriculture. Making space for biodiversity in landscapes with intensive agricultural production.* Paper presented at the 8th World Congress of IALE, Aug. 18-23 2011, Beijing.

Landscape category		Fractal Dimension [PAFRAC]	LC Distribution [CONTAG]	LC Area variation [SHEI]
		Low 1 - 2 High	Fragmented 0 - 100 Aggregated	Dominated 0 - 1 Balanced
1.	Mean farm size <= 100 ha.	17,3400	51,0583	84,6700
2.	Mean farm size > 100 ha. <= 150 ha.	15,1360	56,7894	75,0000
3.	Mean farm size > 150 ha. <= 200 ha.	15,2060	62,5678	72,0000
4.	Mean farm size > 200 ha. <= 250 ha.	13,2920	63,6589	54,0000
5.	Mean farm size > 250 ha. <= 300 ha.	12,1370	86,2705	19,0000
6.	Mean farm size > 300 ha. <= 400 ha.	12,2770	79,0578	21,0000
7.	Mean farm size > 400 ha.	12,2180	87,6875	22,0000
0.	Manorial lands, size > 300 ha.	15,2850	55,8086	45,0000

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Typical land acquisition processes

Fragmented property structure

Land was bought over a short period of time. 387 hectares.

Aggregated property structure

Land was bought over a longer period of time. 641 hectares.

Manorial estate

No land purchases. 1184 hectares.

Kilde: Andreas Aagaard Christensen, Stig Roar Svenningsen, Jesper Brandt: *The European landscape convention and sustainability with intensive agriculture. Making space for biodiversity in landscapes with intensive agricultural production.* Paper presented at the 8th World Congress of IALE, Aug. 18-23 2011, Beijing.

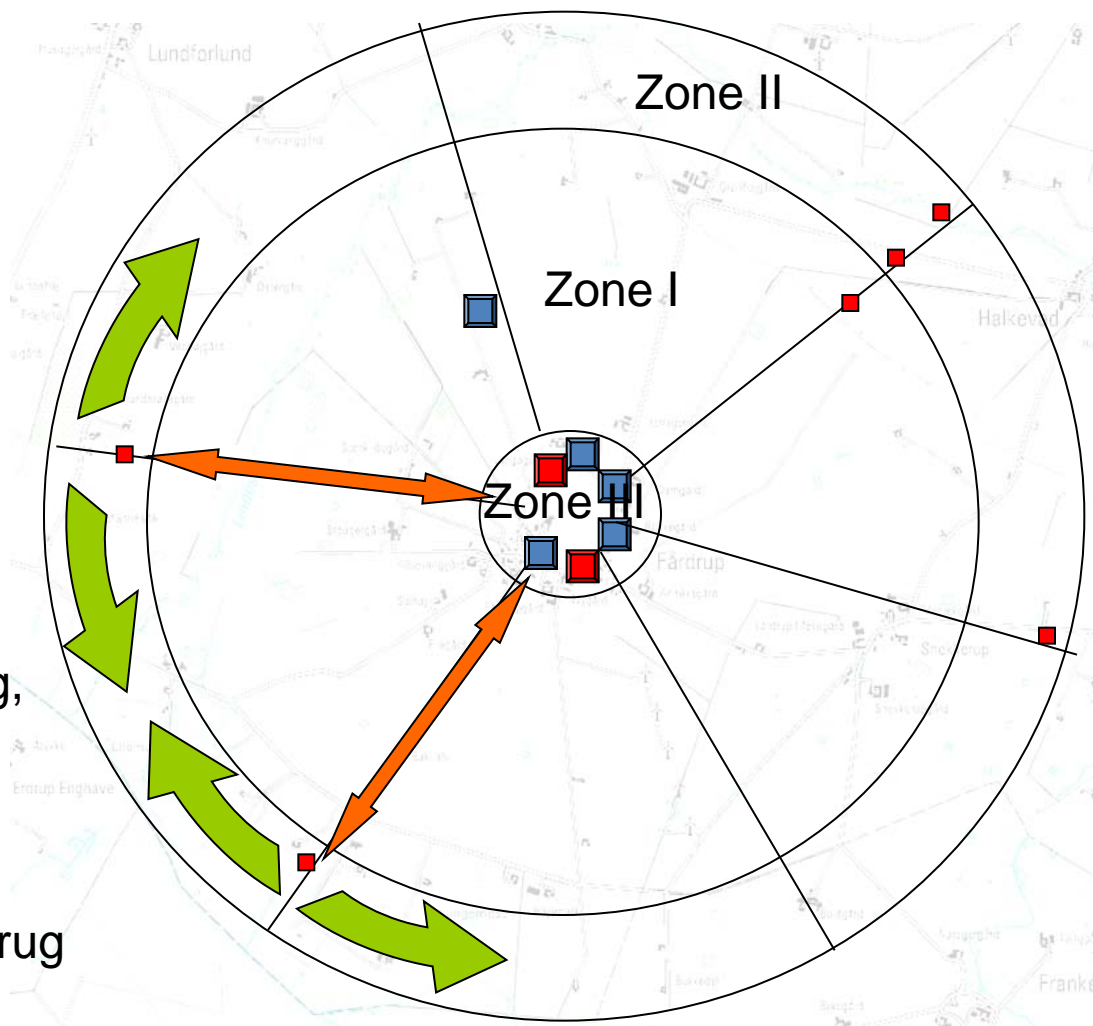

Øget differentiering og lokale sammenhænge i bondelandet: Den stjerneudskiftede landsby

Zone I: Højbundsjorder
– intensivering, homogenisering,
strukturudvikling

Zone II: Marginaljorder
-ekstensivering, naturgenopretning,
'modurbanisering'

Zone III: Landsbymiljøet
-labil zone for bosætning og landbrug
Rural idyl eller skodlandsby?

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Landskabet omkring Fårdrup vest for Flakkebjerg, Vestsjælland. Landskabets økologi spiller en stigende rolle for arealanvendelsen, og bør inddrages i planlægning og forvaltning overalt i landet. Udviklingen i denne typiske stjerneudskiftede landsby kan tjene som eksempel: Det intensive industrielle landbrug koncentrerer sig på de centrale højbundsletter i zone I, hvor markstørrelsen øges, og hvor småbiotoper, stier og markveje stadig afvikles. I de marginale, typisk lavtliggende områder på grænsen til de omliggende ejerlav, der ofte er udlagt som amtslige grønne spredningskorridorer, erstattes de tidligere husmandsudstykninger og landarbejderboliger af beboere med byerhverv, hvor en stor variation i relativt ekstensive deltids- og hobbylandbrug, lystejeendomme, jagtinteresser mv. skaber øget småbiotop-indhold og stor variation, men ikke nødvendigvis øget tilgængelighed. Hvordan sikres det at korridorerne ikke reelt bliver lukkede baghaver for byboere og deres heste? Hvordan sikres det at gødning og pesticider fra det intensive landbrug på højbundsletterne i zone I ikke udvaskes til zone II med faldende vandkvalitet og biodiversitet til følge? Midt i den landbrugsindustrielle zone I ligger den gamle landsby, isoleret fra naturudbuddet i zone II. Hvordan sikres kvaliteten af en sådan landsby, der alt afhængig af de lokale forhold kan ende som et attraktivt sted for bosætning eller som en skodby for socialt udstødte? Differentieringen i landskabet er stor og planlægning og en samarbejdende forvaltning er afgørende for at kunne mobilisere de økosystemfunktioner, der skal danne grundlag for en attraktiv bosætning og en bred, hensigtsmæssig landskabsanvendelse. (Orthofoto fra COWI consult draperet over højdemodel tilhørende Kort- og Matrikelstyrelsen. Gengivet i henhold til statsaftalen med Universiteterne).

Jesper Brandt: Dansk Landskabsøkologisk Forenings tanker om en landboreform. DLFs 19. årsmøde 27 oktober 2011.

Henry Louis Mencken (1880-1956):

Til ethvert komplekst problem findes
der et svar, som er

- klart,
- simpelt,
- og forkert!

FOR EVERY COMPLEX
PROBLEM, THERE IS AN
ANSWER THAT IS CLEAR,
SIMPLE - AND WRONG.

H.L. Mencken (1880 – 1956), American Journalist

Tak for opmærksomheden!